

Bírálat Topál József "Comparative social cognition: the dog as a model for understanding human social behavior" című doktori munkájáról

A doktori mű két részben tárgyalja azt az izgalmas hipotézist, hogy a kutya viselkedésének vizsgálata az emberi társas megismerés modelljéül szolgálhat. Az első részben széleskörű betekintést kapunk a témakör elméleti kontextusába, mely meggyőzően tárgyalja a kutya viselkedésének komparatív vizsgálatokban való felhasználását. A második rész azokat a kísérleti vizsgálatokat tartalmazza, melyekben az emberi társas megismerés funkcionális analógiáinak feltárása történik kutyában.

A rendkívül meggyőző, rendszerezett és kitűnő angolsággal megírt bevezető végén, a 27. oldalon megfogalmazott hipotézis-komponensek jól foglalják össze az elméleti megközelítés komplexitását. A hipotézisek sajnos nem kerülnek újra tárgyalásra a mű végén, s a kísérleti vizsgálatok fényében való újrafontolásuk elmarad. Emiatt a mű két részre szakad kissé, s az elméleti megalapozás bizonyos értelemben függetlenedik az experimentális résztől.

Mindezek ellenére, a mű második részében tárgyalt kísérleti tanulmányok önmagukban is hallatlan alaposággal és módszertani körültekintéssel illusztrálják a kutya és az ember társas viselkedésének analógiáit. Olyan új felfedezéseket ismertet a doktori mű, melyekből kiderül, hogy a domesztikációs folyamat során a kutyák az emberi csecsemőhöz hasonló kötődési jellemzőkkel ruházták fel; hogy a figyelemmegosztás emberre jellemző, társas tevékenységet szinkronizáló mechanizmusai is megjelentek; s hogy a kutyák meglepő mélységig képesek az emberi nem-verbális jelzések „olvasására”.

A mű végén található kitekintésben további meggyőző érveket találunk arra vonatkozóan, hogy a kutya valószínűleg a legrelevánsabb állat-modell az emberi társas megismerés tanulmányozásában. Talán csak egyetlen kérdés marad nyitva ebben a remek összefoglalóban: Melyek azok az elemek a társas viselkedésnek, melyek kizárólag az emberre és a kutyára jellemzőek, s melyek azok jellemzők, amik más fajokban is megtalálhatóak, tanulmányozhatóak (pl. a kooperatív viselkedés nyomai madárfajokban)?

Összefoglalva, Topál József nagydoktori disszertációja egy olyan, világszínvonalon is első osztályú munka, melyben egy elméletileg rendkívül koherens, módszertanilag megalapozott és kidolgozott kísérletsort foglal össze, s új elméleti következtetésekre jut. A doktori munka tudományos eredményeit feltétlenül elegendőnek tartom az MTA doktori cím megszerzéséhez, s a nyilvános védés kitűzését javaslom.

Dr. Kovács Ilona
egyetemi tanár
PPKE BTK Pszichológia Intézet

Budapest, 2013-05-31